

УДК 930.1+308:37.013.3

В.І. МУДРАК (кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії)

Національний університет біоресурсів і природокористування
України, Київ

E-mail: nauka1961@mail.ru

**СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В
КОНТЕКСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ «ОСОБИСТІТЬ-ІНФОРМАЦІЯ»**

Сучасні підходи до розвитку співвідношення «особистість-інформація» в глобальному інформаційно-пізнавальному просторі розгортаються в системі інформаціологічного забезпечення фахової компетентності в межах вищої освіти. Це передбачає напрацювання новітніх соціально-філософських тенденцій у контексті "людина-технологія-вища освіта-фахова компетентність".

Ключові слова: інформаціологія, компетентність, система, інформація.

Вступ

Проблематика даного дослідження знаходиться в площині соціально-філософських підходів до вироблення засад кількісної й якісної оптимізації пізнавальної духовно-культурної, техніко-технологічної інформації у змісті й організації вищої освіти в умовах формування і становлення сучасної фахової компетентності останньої в глобальному інформаційно-пізнавальному просторі, в обширі якого висувуються новітні вимоги щодо реалізації особистісного пізнавального і фахово спрямованого потенціалу. Розробка і застосування таких підходів необхідно спираються на систему методологічного забезпечення процесу інтенсивного напрацювання новітніх знань, умінь і навичок професійної діяльності, що мають проєктивний характер у галузі фахової компетентності вищої освіти стосовно реалій глобального світового ринку праці. Такий ракурс заявленої проблеми розгортається в річищі інтеграції інформаціологічного забезпечення фахової компетентності вищої освіти в світовий освітньо-науково-професійний простір, що в ньому розгортається особистісний потенціал (в системі відносин «особистість-інформація»), спрямування якому надане в межах вищої освіти. Це передбачає, перш за все, сконцентрованість зусиль усіх ланок вищої освіти щодо підвищення рівня вітчизняного науково-професійного потенціалу, а з іншого боку, пошук шляхів інтеграції останнього в світову систему ринку праці. Відповідальність за оптимальне узгодження вітчизняних вимог до підготовки майбутнього фахівця із глобальними світовими вимогами до його рівня фахової компетентності покладається на систему вищої освіти, що неухильно інтегрується в останні. Саме тут виникають новітні підходи з точки зору соціально-філософського забезпечення такої інтеграції. З одного боку, для майбутнього фахівця відкриваються раніше небачені можливості доторкнутися до глибин

інформаціологічного забезпечення фахової підготовки, а з іншого, - така особистість стикається із світом відкритих проєктів, що несуть масу викликів: духовних, психологічних, політико спрямованих, економічних, інформаціологічних, тощо. Йдеться про адаптацію молодого фахівця до системи інтерактивних зв'язків у інформаційно-пізнавальній галузі. На нашу думку, долучення такої особистості до світового ринку праці, вимагатиме креативних зусиль усієї системи вітчизняної вищої освіти.

Мета статті:

Показати процес розгортання сучасних підходів до розвитку співвідношення «особистість-інформація» в глобальному інформаційно-пізнавальному просторі на основі інформаціологічного забезпечення фахової компетентності в межах вищої освіти. Це передбачає напрацювання новітніх соціально-філософських тенденцій у контексті "людина-технологія-вища освіта-фахова компетентність".

Обговорення проблеми:

Хід розробки наукової проблеми базується на досягненнях вітчизняних і зарубіжних вчених в галузі теорії інформації та управління нею в суспільно-соціальних відносинах (В.Г. Афанасьєв, Бауер Фрідріх Л., І.Й. Блох, Д.І. Блюменау, М. Боніц, Н. Вінер, М.В. Вачевський, Леон Бріллоен, Т.Г. Геращенко, Н.Г. Джинчарадзе, У. Ешбі, Ю.М. Канигін, С.Г. Кулешов, Л. Куффінал, М.М. Мойсєєв, Рейворд І. Бойд, А.Д. Урсул, Ю.А. Шрейдер, К. Шеннон та ін.). Проте, швидкоплинний сучасний ринок інтегрованої світової праці і застосування на ньому новітньої пізнавально-ціннісної-фахової інформації передбачає новітнє теоретичне забезпечення руху такої інформації і залученості до неї майбутніх фахівців. Такий процес передбачає подальше дослідження означеної проблеми.

З погляду методології науки й освіти соціальна інформація пізнавального характеру розглядається й аналізується як ресурс і потенціал їх розвитку в науково-освітніх комунікаціях, техніко-технологічних структурах науково-освітнього спрямування, системах, формах тощо (Дж. Бернал, В.О. Виноградов, Г.М. Добров, Г. Клаус, О.М. Князева, А.Й. Уйомов, Ф.М. Цирдя, та ін.). У свою чергу, вимагає подальшого дослідження процес реалізації таких комунікацій у системі «вітчизняна освіта-міжнародний ринок праці». Застосування соціальної інформації в освіті й науці на теренах інформаційного суспільства з погляду сучасної соціальної філософії та її трансформація на рівні знання, духовно-ціннісного досвіду людства, нації, особистості розглядаються як новітній етап їх розвитку (В.П. Андрущенко, В.П. Бех, М. Кастельс, В.Г. Кремень, Т.П. Малькова, М.І. Михальченко, В.А. Рижко, та ін.). Саме тут, на нашу думку, полягає основний шлях сучасних соціально-філософських розробок на теренах співвідношення вітчизняних досягнень у галузі фахової компетентності вищої освіти з точки зору її інтеграції в світовий інформаційно-пізнавальний простір й напрацювань із загальносвітового досвіду реалізації фахової компетентності на інтегрованому ринку праці.

Функціонування, трансформація, управління пізнавальною соціальною

інформацією в змісті й організації вищої освіти розглядаються на теренах філософії освіти, методології освіти, дидактики (Л.П. Буєва, Е.М. Гусинський, І.А. Зязюн, С.Ф. Клепко, В.С. Лутай, М. Малкей, Л.А. Мікешина, М.І. Романенко, та ін.). Такі розробки, на наш погляд, необхідно інтегрувати в систему інтернаціонального досвіду впровадження результатів фахової компетентності, надбаної в системі вітчизняної вищої освіти. Проективним уявляється процес розширення поля підходів стосовно інтеграції вітчизняних напрацювань в систему світових розробок, що набули креативного значення. Щодо розвитку вищої освіти в сучасному суспільстві, застосування соціальної інформації пізнавального характеру, спрямованого на підвищення фахової компетентності як вищої освіти в цілому, так її вихованців, розглядається як методологія реалізації науково-професійного, його презентації; форма здійснення інтелектуального й емоційного розвитку особистості; процес розвитку управлінської освітньої системи на рівні подання навчального і практично спрямованого матеріалу, організаційно-методичних засад вищої освіти, методології програмованого навчання, інформатизації процесу наукового, освітнього пізнання, що в ньому реалізуються новітні техніко-технологічні засоби, спрямовані на активізацію процесу професійного і загальноосвітнього становлення особистості (А.М. Алексюк, В.І. Астахова, В.П. Безпалько, В.Ю. Биков, Я.Я. Болюбаш, А.В. Васильєв, О.О. Жук, Г.О. Козлакова, Массінга Венансіо, Іван Марєв, Н.В. Морзе, О.В. Оліфіров, С.А. Ракова, В.Г. Розумовський, та ін.). В контексті нашого дослідження йдеться про пошук шляхів оптимізації загальноосвітньої науково-професійно-пізнавальної інформації стосовно розвитку потенціалу фахівців, які виходять на світовий ринок праці, маючи підготовку у вітчизняній освіті. Такий процес має багатоаспектний характер, що вимагає подальших досліджень, які в свою чергу, мають бути покладеними на соціально-філософську методологію.

Завданнями в річищі дослідження є: формування інтегрованого науково-освітнього інформаційного середовища, що в ньому оптимально з точки зору співвідношення «людина–інформація» в умовах новітньої пізнавальної інформаційно-пізнавальної ситуації реалізується потенціал особистості–впроваджувача фахової компетентності, надбаної в річищі вищої освіти; створення оптимальної інформаційної інфраструктури в кожній зі складових ланок вищої освіти для здійснення науково обґрунтованого співвідношення особистісних зусиль і суспільних вимог щодо підготовки майбутнього фахівця; формування й раціональне використання індивідуалізованих пізнавально-духовних інформаційних ресурсів з точки зору ентропійних і негаентропійних процесів у галузі техніко-технологічного обґрунтування пізнавального процесу; створення баз даних і знань, зорієнтованих на прогнозування інтегративних пізнавально-ціннісних процесів розвитку вищої освіти на усіх рівнях - від особистісного до загальнодержавного, планетарного, тощо.

В умовах глобального інформаційного суспільства, глобального ринку праці, в якому головним ресурсом і потенціалом є людина у системі соціальної інформації пізнавально-технологічного характеру (фахівець з певним запасом знань, умінь та навичок), виникають новітні підходи до розвитку вищої освіти як креатора професійної компетентності своїх вихованців. Такі підходи виходять з розуміння інформаційної ситуації, в якій знання, культурно-духовне надбання в системі пізнання як результат індивідуальної й колективної науково-технологічної обробки інформації, духовно-ціннісного досвіду інтегруються у загальносвітовий духовно-пізнавальний простір, що в ньому розгортаються суперечності.

Головною суперечністю сучасної пізнавально-ціннісної науково-освітньої доби є розрив між індивідуалізацією й усупільненням знання, соціальної інформації, духовно-ціннісного досвіду; між індивідуальними і загальносуспільними зусиллями у царині сучасних техніко-технологічних підходів до формування адекватної сучасним досягненням наукової картини світу, проектуючого і вмотивованого ринку праці, що на ньому застосовуються знання, уміння і навички фахівців, сформованих в системі вищої освіти. Вирішення її полягає в наступному: уточненні мети вищої освіти для молодої особистості, її мотивів і смислів, особливо у галузі оволодіння фаховою компетентністю; модернізації змісту, організації вищої освіти відносно новітніх соціально-філософських уявлень про світ, місце в ньому людини, специфікації вищої освіти щодо сучасної інформаційно-фахової-науково-професійної світової ситуації, що в ній індивід співвідноситься із глобальним усупільненням знання і духовно-ціннісного досвіду, практичних настанов на подальше життя у світі швидкоплинних технологій й адаптації до інновацій, участі в них; застосування новітніх інформаціологічних технологій пізнання, що сягають сутнісних глибин людського буття; створення оптимальної для особистості і суспільства методолого-технологічної системи входження і праці в глобальному інформаційному просторі, де антропологічний фактор розвитку пізнавальної сфери і сфери праці стає всеохоплюючим. Інша сучасна суперечність полягає у неспівпадінні національної належності знання, духовно-ціннісного досвіду, організації вищої освіти, професійної компетентності з глобальними викликами, в контексті яких останні перетворюються на всесвітній продукт споживання, безвідносний до коренів і витоків. Інтернаціоналізація і глобалізація суспільства призвели до того, що зміни в одній галузі дуже швидко переносяться на інші, підсилюючи взаємовплив та взаємозв'язок цих сфер. За таких умов отримані знання втрачають свою індивідуальну цінність. І це викликає безліч питань стосовно подальших перспектив вкорінення здобутків вітчизняної освіти в інтернаціональний інформаційно-пізнавальний, професійно орієнтований простір.

Вища освіта у такому ракурсі повинна вирішити наступні завдання: 1) гуманізувати інформаціологічні якісні і кількісні характеристики професійно-наукового, адаптованого знання у системі вищої освіти, загальносвітового ринку праці; надати техніко-технологічним

характеристикам розвитку пізнавального процесу індивідуалізуючих рис, коли людина не є додатком техніки та інформаційних технологій, але є її спрямовуючим началом, наповнюючи ці характеристики різнобарв'ям виявів; 2) індивідуалізувати вплив освітньо-наукової, професійно спрямованої інформації через її, з точки зору соціальної філософії, вияви на особистість як науково обгрунтованої оптимізації вибору особистісного пізнавального шляху; 3) фундаменталізувати зміст й організацію вищої освіти відносно цілісних уявлень про Всесвіт, людину, природу, суспільство, систему взаємодій «особистість-інформація»; 4) спроектувати можливі конфігурації співвідносин у межах інтернаціональної системи "людина-інформація-техніка-технології-освіта-ринок праці"; 5) оптимально індивідуалізувати технологізувати освітньо-пізнавальний простір відносно застосування медіа-засобів, систем, прийомів, форм трансформації, модернізації науково-освітньої інформації, маючи на меті повноцінний розвиток особистості в умовах глобальних суспільних викликів; 6) організувати техніко-технологічну підтримку особистісних розвивальних пізнавально-ціннісних підходів - контекстуальних, діалогічних, ігрових, комунікативно-рольових, імітаційно-моделюючих та ін. у системі вищої освіти; 7) інтегрувати зусилля усіх навчальних, виховних, культурних, соціальних інституцій, позанавчальних організацій, структур, соціального оточення, з точки зору індивідуалізованого спрямування розвитку особистості XXI століття; 8) розробити глобальні системи оптимізації вироблення і застосування пізнавально-ціннісної інформації, розрахованої на проєктивні підходи до спрямування чинника техніки і технологій у людину центроване річище, гармонійно узгоджуючи таке спрямування із буттям природи.

Висновки: для досягнення інформаціологічно-знаннєвої оптимізації зусиль сучасної вищої освіти відносно становлення молоді в глобальному світі необхідно реалізувати такі підходи: гармонізувати пізнавальні, духовні зусилля особистості в системі вищої освіти із загальносвітовим духовно-пізнавальним простором; стимулювати науково обгрунтоване програмування інтелектуального, емоційного, нейронпсихологічного розвитку особистості через розробку новітніх шляхів наукового, ціннісного пізнання світу в цілому, світу людини, що здійснюється через інфомаціологічне забезпечення цього процесу; оптимізувати інформаційно-ціннісний простір пізнання особистістю світу в системі вищої освіти через навчання життю в умовах прогресуючого інформаційного середовища; розробити проєктивні підходи до гармонізації стосунків людини і техніко-технологічних процесів, спрямованих на поступ суспільства в умовах глобальних викликів, що, у свою чергу, висуває новітні завдання у царині вищої освіти стосовно реалізації антропного принципу розвитку науки і техніки, інноваційних технологій у галузі пізнання світу природи, суспільства і людини.

Проективним баченням уявляється процес створення найновіших підходів до оптимального узгодження зусиль вищої освіти та професійно-наукових установ до вироблення шляхів сучасного входження особистості – вихованця вітчизняної освіти до світового ринку праці; напрацювання новітніх соціально-філософських методологій щодо оперативного коригування процесу оволодіння професійно спрямованими знаннями, уміннями та навичками, що мають як стратегічний, так і тактичний характер стосовно реалізації особистісного потенціалу соціальної спільноти в умовах глобалізованого інформаційно-пізнавального і науково-професійного простору.

Список використаних джерел

1. Абдеев Р.Ф. Философия информационной цивилизации. - М.: Владос, 1994. - 336 с.
2. Андрущенко В.П. Організоване суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть: Досвід соціально-філософського аналізу. - К.: ТОВ "Атлант ЮеМСі", 2006. - 498 с.
3. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: Опыт социального прогнозирования / Даниел Белл [перевод с английского]. Иноземцев В.Л. (ред. и вступ. Статья. - М.: Наука, 1989. – 345 с.
4. Гусинский Э.Н., Турчанинова Ю.И. Введение в философию образования: Учебное пособие. - М.: Логос, 2001. - 234 с.
5. Забродська Л.М. Інформатизація закладу освіти: управлінський аспект. - Х.: Видавнича група "Основа", 2003. - 240 с.
6. Інтеграція вищої освіти України в європейську систему: Збірник наукових праць: За матеріалами Міжнародної науково-методологічної конференції "Інтеграція вищої освіти України в європейську систему", Дніпропетровськ, 05 травня 2001 р. / Н.Є. Бойцун (ред.); Міжнародний фонд "Відродження". - Дніпропетровськ: Арт-Прес, 2001. - 108 с.
7. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество и культура. - М.: Интер-Пресс, 2000. - 345 с.
8. Кулицький С.П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління: Навчальний посібник. - К.: МАУП, 2002. - 224 с.
9. Навроцький О.І. Вища школа України в умовах трансформації суспільства. - Х.: Основа, 2000. - 240 с.
10. Урсул А.Д. Модель ноосферно-опережающего образования III-го тысячелетия //Сб. тезисов и материалов III-го Международного симпозиума "Открытое общество и устойчивое развитие". - Т. VII. - Зеленоград, 2001. - 456 с.
11. Фініков Т.В. Сучасна вища освіта: світові тенденції і Україна /Міжнародний фонд досліджень освітньої політики, Інститут економіки та права "КРОК". - К.: Таксол, 2002. - 176 с.
12. Яблонський В.А. Вища освіта України на рубежі тисячоліть: проблеми глобалізації та інтернаціоналізації. - К., 1998. – 278 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Abdeev R.F. Philosophy newsletter civilization. - Moscow: VLADOS, 1994.-336 p.
2. Andruschenko V.P. Organized society. The problem of social organization and self-organization in a period of radical transformation in Ukraine at the turn of the century: Experience of socio-philosophical analysis. - K.: TOV "Atlant UMC", 2006. - 498 p.
3. Bell. D. Future postindustrial Society: Experience social forecasting / Daniel Bell [translation of the English]. Inozemtsev V.L. (Ed. and introd. article. - Moscow: Nauka, 1989. -

345 p.

4. Husynskyy E.N., Turchaninova U.I. Introduction to Philosophy of Education: Textbook. - Moscow: Logos, 2001. - 234 p.

5. Zabrodska L.M. Informatization of the Educational Institution: managerial aspect. - Kharkov: Publishinggroup "Base", 2003. - 240 p.

6. Integration of Higher Education of Ukraine into the European system: Collected Works: Based on the International Scientific and Methodological Conference "Integration of Higher Education in the European system of Ukraine", Dnipropetrovsk, May 5, 2001 / N.E.Boytsun (ed.), International Foundation "Renaissance." - Kiev: ArtPress, 2001. - 108 p.

7. Castells M. Information epouk. Economy, society and culture. - M.: Inter-Press, 2000. - 345 p.

8. Kulycky S.P. Fundamentals of information activities in the field of Manual. – educational posibnuyk. K.: MAUP, 2002. - 224 p.

9. Nawrocki O.I. Higher School of Ukraine in transforming society. - H.: Base, 2000. - 240 p.

10. Ursul A.D. Model-noosphere forward Education Third Millennium // Sat. Theses and materials of the Third Symposium International "Opened basis society and development". - T.VII. - Zelenograd, 2001. - 456 p.

11. Finikov T.V. Modern higher education: global trends and Ukraine / International Foundation for Education Policy Research, Institute of Economics and Law "STEP". - K.: Taxol, 2002. - 176 p.

12. Yablonsky V.A. Higher education in Ukraine at the turn of Millennium: challenges of globalization and internationalization. - K., 1998. - 278 p.

В.И.МУДРАК

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Киев
E-mail: nauka1961@mail.ru

ФИЛОСОФСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СОЦИАЛЬНО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В КОНТЕКСТЕ СООТНОШЕНИЯ «ЛИЧНОСТЬ-ИНФОРМАЦИЯ»

Развитию соотношения «личность-информация» в глобальном информационно-познавательном пространстве разворачиваются в системе информациологического обеспечения профессиональной компетентности в системе высшего образования. Это предполагает разработку новейших социально-философских тенденций в контексте "человек-технология-высшее образование-профессиональная компетентность".

Ключевые слова: информациология, компетентность, технология, информация, система.

V.MUDRAK

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv
E-mail: nauka1961@mail.ru

SOCIAL-PHILOSOPHY TRENDS OF PROFESSIONAL COMPETENCE IN THE HIGHEST EDUCATION SYSTEM IN THE CONTEXT: "PERSONALITY-INFORMATION"

Current approaches to the development of the relationship between "identity-information" in the global information space cognitive system deployed in informaciological of professional competence within higher education. This includes the latest developments of

social and philosophical approaches in the context of "human technology, higher education, professional competence". Last unfolds as a system called "Relations between phenomena of modern society - a society of new knowledge, global information, new methods, technologies, particularly in the field of general knowledge and personal involvement in the design of modern information culture". Here is a difficult tension between personal mastery opportunities in the system and information processing cognitive nature and requirements of the rapidly changing social transformation in education system. It is necessary to develop projective ways of raising the quality of professional competence on the basis of modern information and learning situations. Current requirements for entry of a young person in modern social labor market cause vision newest value in the "identity-information". This requires, in turn, the need to appeal to the global general philosophical as well as general approaches to new information culture. First of all, it concerns the methodological principles of perception and information processing cognitive character of the individual. The novelty of the application, in our opinion, is the systematic process of social and psychological problems that are crucial in the field of higher education as a creator of professional competence of the individual. It's very important place to the principle of simplification, consolidation of information from its fundamentalization. The latter, in turn, is based on searching generalizing universal reason being in general: the Cosmos, Nature, Society, the World of Man. Disclosure of bases at personal perception is in higher education, which forms the information knowledge potential professional competence. In our view, the deployment of social and philosophical methods of simplification, consolidation of information cognitive nature enables rapid design oriented personal potential in the world of progressive media. These methods are: the ascent from the concrete to the abstract and vice versa; fundamentalization information as an attribute of matter and consciousness, consideration of entropy and nehaentropy processes in the infosphere that examines, in turn; informologic - the science of infosphere.

Keywords: informaciology, competence, system information.

Стаття надійшла до редколегії 28.05.13

Прийнята до друку 01.06.13

Рецензент: д.ф.н., проф.. Воронкова В.Г.